

't Is voor een ceintuur, weet je. En meteen voor een haarstrik."

Frieda liet het zacht-getinte lint een weinig langs haar hand ahangen, dat de verschillende nuanceering goed uitkwam.

"Ik zou zeggen: dit", besliste Hannie, hoewel weifelend, en met een zijblik naar mevrouw.

Die knikte haar toe.

"Ik vind hetzelfde. Maar Frieda was een beetje gecharmeerd van dit pompadour," zei ze.

"Dat is ook wel mooi, maar dit lijkt me fijner", hield Hannie vol.

"Dan neem ik dit. Kind, het moet fijn wezen. M'n eerste groote partij!"

En terwijl de winkeljuf even wegging, om den ellemaat te zoeken: „ik heb juist mevrouw gevraagd, om mee te gaan. Mama heeft zoo gauw genoeg van winkelen en zegt dan maar, dat ze 't mooi vindt."

"En nu Hannie?" zei mevrouw, die daarnet Frieda's belofte gehoord had, toen het lint was ingepakt en betaald.

"Ik vroeg naar taschjes. Zwart-zijden of iets anders."

De juffrouw schoof de lintdozen op zij en stalde opnieuw uit: nu allerlei reticule's.

"Ik dacht zoiets", zei Hannie, als vragend.

"Vindt je deze niet mooier?" informeerde mevrouw, een taschje van fijn-zilveren schakeltjes omhoog heffend.

"'t Is voor moeder. En zij heeft graag iets eenvoudigs", verklaarde Hannie.

"Dan moet je dat andere nemen. Hoewel deze ook niet opzichtig is."

Hannie bleef bij haar eerste keus. Ook omdat ze den prijs had gezien, en het schakeltaschje te duur voor haar was. Maar dat wilde ze tegenover mevrouw en Frieda niet bekennen.

"En wanneer kom je nu samen?" vroeg mevrouw, toen ze buiten een eindje opliepen, de tram tegemoet. Ze had Hannie voorgesteld, mee te trammen, maar die zei, dat ze naar huis moest, omdat het anders te laat werd en de tram, die mevrouw en Frieda namen, haar precies uit de richting bracht.

"Laten we zeggen: „morgen", stelde Frieda voor.

"Morgen is moeder jarig."

"Dan gaat het vanzelf niet. Overmorgen dan."

"Donderdag? Dan heb ik catechisatie. Mevrouw bedoelt immers op de thee?"

"Catechisatie? Ja, daar moet je natuúrlijk heen", zei Frieda, met zulk een lang uitrekken van de uu-klank, dat Hannie haar verwonderd aankeek. Spotte Frieda? Maar haar gezicht stond heel ernstig.

"Dan a.s. Maandag", stelde mevrouw nu voor.

"Als moeder 't goedvindt, dan heel graag", nam Hannie aan.

"Vraag het dan straks dadelijk, als een gehoorzaam kindje, aan je moeder. Dan hoor ik 't morgen wel, wanneer ik kom feliciteeren. En als 't noodig is, kan ik dan nog een goed woordje voor je doen", stelde Frieda vast.

En weer leek 't Hannie, of haar vriendin vagelijk de spot met haar dreef.

Maar bij 't afscheid-nemen deed Frieda weer zoo hardgelijk, dat ze die gedachte varen liet als een onrecht, de levenslustige aangedaan.

Frieda was zoo heel anders dan zij. Zelve voelde Han-

nie zich dikwijls wat stijf. Niet thuis, maar in een vreemde omgeving. Of zooals daarnet, tegenover mevrouw Duplessy. Wat een dame dat was! Frieda paste bij haar, maar zij, Hannie, zou nooit eigen met haar worden. Heimelijk begeerde ze, dat er iets zou komen, wat het bezoek van Maandag onmogelijk zou maken. En tegelijkertijd verlangde ze er toch naar, als naar een ingaan in een haar vreemde, doch schoone wereld.

(Wordt vervolgd.)



MARIE ANTOINETTE.

Kinderjaren.

Marie Antoinette werd den 2den November 1755 geboren. Zij was een dochtertje van *Frans van Lotharingen* en de bekende Keizerin van Oostenrijk, *Maria Theresia*.

De Keizerin had al vijf dochters en toen nog maar twee zoons. Zij wenschte vurig een derden zoon. Dit gaf aanleiding tot een weddenschap met een der hovelingen, die beweerde, dat zij een aartshertog ter wereld zou brengen.

"Ik wed om twee ducaten, dat het een meisje zijn zal", had Maria Theresia geantwoord. Zij won de weddenschap. Bij de overhandiging van de twee ducaten werd haar een porseleinen beeldje aangeboden, dat een blad papier in de hand hield, waarop de volgende regels stonden: Ik heb verloren; de hooggeboren dochter heeft mij tot betalen veroordeeld; doch als het waar is, dat zij u gelijk, heeft heel de wereld gewonnen.

Marie Antoinette groeide op tot een vroolijk, pittig en buitengewoon mooi meisje, die met haar schitterende oogjes onbezorgd de wereld inkeek.

Toch heeft ze eigenlijk geen prettige jeugd gehad. Haar vader, van wien zij het meest hield, stierf toen zij nog maar zeven jaar was. 't Was alsof hij een voorvoel van zijn naderend einde had. Hij zou op reis gaan naar Insbrück. Hij had het paleis al verlaten, toen hij plotseling het bevel gaf, om Marie Antoinette te halen en bij zijn koets te brengen. Hij nam haar in zijn armen. „Ik had behoefte, om dit kind nog eens te omhelzen", sprak hij. Hij heeft haar niet weer gezien. Eenige dagen later stierf hij plotseling, aan het bruiloftsmaal van zijn zoon.

Maria Theresia was meer keizerin dan moeder. Hoewel haar dochter later steeds met groote vereering van haar sprak, kon zij niet nalaten, in de eerste plaats de gebiedster in haar moeder te zien. Het gevolg was, dat er meer een gevoel van hoogachting dan van liefde in haar ontwikkeld werd.

Het gebeurde soms, dat het kind haar moeder in tien dagen niet te zien kreeg. Gewoonlijk ontmoette zij haar niet vaker, dan ééns per week.

Haar geneesheer bracht iederen morgen een bezoek

aan de keizerlijke kinderen en werd dan door Maria Theresia ontvangen, aan wie hij de uitvoerigste mededeelingen moest doen over hun gezondheid.

Toch hield de keizerin er van, bij de buitenwereld voor een zeer zorgvolle moeder door te gaan, die de opvoeding harer kinderen zelf ter hand nam. Bij hoog bezoek verscheen zij dan ook altijd temidden van haar talrijk kroost. Inderdaad werd echter de geheele opvoeding aan vreemden overgelaten.

Als die het dan nog maar zorgvuldig hadden gedaan! Doch daar zij wisten, dat zij geen toezicht behoeften te vreezen, lieten zij veel verwaarloozen en waren zij er in de eerste plaats op uit, zich de genegenheid der kinderen te verzekeren. Alsof dit niet samen zou kunnen gaan met de noodige ernst voor het werk!

Toch werd de opper-gouvernante van Marie Antoinette ontslagen, toen Maria Theresia toevallig ontdekte, dat de schrijf oefeningen, die haar als het werk van haar dochter werden aangeboden, door de gouvernante waren geschreven.

In haar plaats kwam de gravin von Brandes. Deze vervulde haar plicht met meer zorgvuldigheid. Marie Antoinette hield veel van haar en heeft ook later steeds vriendschappelijke betrekkingen met haar onderhouden. Toen zij twaalf jaar was, werd deze weer vervangen door gravin Lerchenfeld, een ziekelijke en meestal slecht gehumeurde dame, die de genegenheid van het levenslustige meisje niet heeft kunnen winnen en voor wie het kind zich absoluut geen moeite wilde getroosten, om haar lessen te leeren.

Zoo was de opvoeding en ontwikkeling van Marie Antoinette zeer verwaarloosd. Toch had zij wel een helder hoofd. Het ging haar, zooals het nog zoo velen gaat: zij moest nog leeren om te leeren. En daar was helaas niemand, die haar deze moeilijke kunst bijbracht. Alleen één leermeester was er, die mooie resultaten bij haar behaalde. Dat was een Italiaansch dichter, die haar les gaf in het Italiaansch. Zij leerde deze taal vloeiend spreken en schrijven.

Overigens was het met haar ontwikkeling heel treurig gesteld. Toen zij al koningin van Frankrijk was, sprak men eens tot haar van een teekening, die zij gemaakt zou hebben en die door haar moeder aan een hooggeplaatst ambtenaar was geschonken. Zij moest toen verklaren: „Ik geloof niet, dat ik zelf een potloodstreep op deze teekening gezet heb.”

Maria Theresia hield er van, om over de ontwikkeling harer kinderen te snoeven. De couranten hemelden de begaafdheden van de jonge prins en prinsessen op. Meermalen moest Marie Antoinette een toespraak in het Latijn houden. De couranten liepen dan over van lof over de geleerdheid der keizerlijke kinderen. Doch zij wisten niet, dat het kind heel wat verdrietige uren had moeten zwoegen, om die vreemde klanken uit het hoofd te leeren, en dat zij zelf geen syllabe begreep, van wat zij voordroeg.

Haar ontwikkeling was zelfs zóó gebrekkig, dat zij niet zonder grove fouten kon schrijven; zij kende zelfs vele van de belangrijkste feiten uit de geschiedenis van haar eigen land en haar huis niet.

Dit gebrek aan kennis werd echter voor een deel vergoed door de gemakkelijheid, waarmee zij zich in gezelschap bewoog. Reeds als kind verraste zij de men-

schen door haar vrijmoedig en toch lieftalig optreden. In het gesprek was zij zeer slagvaardig en zij won het hart van het volk door haar vriendelijkheid en welwillendheid. Daarbij zorgde haar moeder weer, dat elke goede daad luide uitgebazuind werd. Op een winterdag gaf Marie Antoinette haar opgespaarde ducaten aan de armen. Maria Theresia zorgde er voor, dat dit bericht weldra van mond tot mond ging.

De getrouwe onderdanen verheugden zich over de goedheid en de ontwikkeling der keizerlijke kinderen.

C. A. K.

(Wordt vervolgd.)



Het kantwerken in onzen tijd.

Wie zich wel eens bezig hield met Vlaamsche lectuur weet, dat daar ook tegenwoordig het kantwerken nog in eere is.

Telkens treft men in de boeken van Vlaamsche auteurs vrouwen en meisjes aan, die met kantwerken haar brood verdienen of er een bijverdienste in vinden.

Misschien kennen velen van u ook wel het spelde-
werksterslied van Emiel Hullebroeck:

Het zonnetje rijst, het klokje slaat vijf,
Daar binnen, wat gaat er zoo snel? —
De boutjes, die vliegen gezwind door elkaar,
De vingers spinnen een weefsel zoo klaar, —
En over en heen
Gletsen, kletsen de boutjes dooreen —
En 't gaat er zoo geestig en vreudig,
En 't klinkt er zoo luimig en jeudig:
De kantjes uit Vlaand'ren, men koopt ze alom!
Van wippede wippede bom. — —

Of dat andere van denzelfden dichter:

Losjes, losjes, losjes,
Vliegen doen de klosjes,
Van den éénen kant,
Naar den and'ren kant.
Vrouwkens komen vragen:
Wie zal dat kantje dragen? —
Het liefste kind, het Koningskind,
Het liefste kind van 't land!

Minder bekend is het wellicht, dat ook in ons land meer dan vroeger het kantwerken en kantklossen beoefend wordt, en dat er op meer dan één plaats in Nederland, o.a. te Sluis, Amsterdam, 's-Gravemoer, den Haag, Rotterdam en Leiden kantwerkscholen zijn opgericht, die al meer en meer belangstelling wekken en veel beloven voor de toekomst.

Toen pas de machine om kant te vervaardigen was

„Toe, Martha, laat mij de saus voor de pudding koken”, vroeg ze.

„Gunst, Hannie, 'k heb nou omers al den tijd. Als uwes nou gisteren gekomme was, toen 'k strijken moest”.

Geërgerd liep Hannie de keuken weer uit.

Zoo was Martha altijd: als je wat doen wou, mocht het niet, en dan mopperde ze nog, omdat je op een andere keer geen tijd had gehad. 't Was, dat zij de baas wou wezen, anders niks. En moeder liet dat toe.

Om iets van haar ergernis te luchten zei Hannie, toen ze de kamer weer inkwam: „'k Wou, dat u Martha eens beduidde, dat ze wel juffrouw tegen mij zeggen mocht. Tenminste, wanneer er anderen bij zijn. Da zou nooit in haar hoofd krijgen, Frieda bij haar naam te noemen”.

Mevrouw glimlachte even. „Bij Martha zal 't wel Hannie blijven, tot je trouwt. Ze kent je immers al van zoo klein af”.

„Toch geen reden, om nog altijd de baas over me te spelen. U doet niet eens zoo als zij”.

„Kom, je moet haar eigenaardigheden een beetje verdragen. Een dienstbode als zij is heel wat waard tegenwoordig”.

Hannie zei maar niets meer en begon te dekken. Op dat punt was moeder toch niet te overtuigen.

Mevrouw keek een poosje zwijgend toe.

„Frieda maakt je toch niet trotsch?” vroeg ze, toen Hannie wat minder met lepels en vorken rammelde.

„Frieda? Maar moeder, zij heeft nog nooit over Martha gepraat!”

Maar Hannie-zelf voelde, dat dit antwoord eigenlijk een ontwijking was.

En mevrouw was 't niet met zich-zelf eens, of ze Frieda een goed vriendinnetje voor Hannie moest achten, ja, dan neen.

Den volgenden dag, toen Frieda kwam feliciteeren, en een kaartje meebracht van haar ouders, kwam even den wensch bij haar op dat mevrouw Ter Weele zelf meegekomen zou zijn. Als ze eens kennis kon maken met Frieda's mama, misschien kon ze dan beter over 't meisje oordeelen.

Maar natuurlijk ging dat nu niet zoo ineens; zelf had ze nooit veel conversatie gezocht; er niet om gegeven, maar nu, met het oog op Hannie, leek het haar toe, dat hierin toch iets verkeers was geweest. Ook mevrouw Duplessy, waar Frieda Hannie mee naar toe wilde hebben, kende ze niet!

Omdat ze vooreerst niet meer doen kon, vergenoegde ze er zich mee zooveel acht te geven op Frieda als 't bezig-zijn met andere bezoekers haar toeliet. 't Kind was onbevangen vroolijk als altijd, en maakte gekheid met Hannie en met Jan, die ook in de kamer was. Maar dat alleen kon ze haar toch niet als iets verkeers toerekenen!

Toen ze 's avonds een poosje samen waren, zonder vreemden, vroeg ze haar man, of die mevrouw Duplessy kende.

„De tante van Hans Harders, waar die in huis is?” vroeg Jan ineens.

„Hans Harders, is dat een jongen van 't Gym?”

„Ja moeder. Een goeie sul, maar erg dom. Hij kon al wel student wezen, en zit pas in de derde”.

„Ken je zijn tante?”

„'k Heb haar wel eens gezien. Ze woont op de Singel, in zoo'n soort villa. Hans z'n vader is trouwens ook rijk, naar de jongens zeggen”.

„Hoe kom je ineens op haar?” vroeg mijnheer.

„Frieda schijnt er veel te komen. Ze vroeg, of Hannie ook eens mee mocht”.

„Kom, laat haar dan maar eens gaan! Als mevrouw haar niet aanstaat kan ze een volgenden keer immers bedanken”, vond Hannie's vader.



MARIE ANTOINETTE.

Huwelijk.

Het Oostenrijksche vorstenhuis had eeuwenlang met Frankrijk in onmin geleefd. Frankrijk had wát een moeite gehad, om het hoofd boven water te houden. Het Habsburgsche huis was in het bezit van Oostenrijk, Holland en Spanje en kon daardoor Frankrijk van drie zijden beknellen.

Langzamerhand werden de verhoudingen echter beter. Het Habsburgsche huis had Spanje verloren, Holland was een zelfstandige republiek geworden en bovendien had Oostenrijk een machtigen nabuur gekregen: het huis Hohenzollern in Duitschland.

Oostenrijk kon daarom Frankrijk niet als vijand gebruiken. De vader van Maria Theresia had al toenadering gezocht en Frankrijk bleek hiervan niet afkeerig te zijn. In 1756 werd er zelfs een verbond gesloten tusschen beide landen.

Maria Theresia peinsde nu op middelen, om Frankrijk nog vaster aan zich te verbinden. Daartoe wist zij geen beter middel, dan het tot stand brengen van een huwelijk tusschen beide vorstenhuizen.

Zij kende het wuffe hof van Versailles. En toen zij de schare van haar dochters overzag, begreep zij, dat slechts de schoonste in staat zou zijn, dit hof te boeien.

De schoonste was Maria Antoinette.

Het was nog maar een kind.

Maar dat was geen bezwaar. Er waren immers staatkundige belangen mee gemoeid. Daaraan moest het onschuldige kind maar opgeofferd worden.

„Wat kan de blinde staatszucht brouwen, . . .

Wat luidt zoo schendig, dat haar rouwt?”

Doch laten we Maria Theresia niet veroordeelen. Zij dacht haar plicht te doen. Het viel haar o zoo zwaar, van haar vroolijk meisje afstand te doen.

De laatste weken, dat ze nog thuis was, moest ze voortdurend bij haar zijn. Zij bracht het kind naar de grafgewelven, waar haar vorstelijke vaderen rustten. „Zie mijn kind, dezen bracht men vroeger de eerbewijzen, die nu aan mij geschonken worden. Hen heeft men vergeten, mij zal men ook vergeten”. Zij trachtte

haar het vergankelijke van aardsche grootheid te doen beseffen. Het was, alsof ze een voorgevoel had van wat Marie Antoinette zou wachten. Soms nam zij haar plotseling in haar armen. „Denk aan mij als het ongeluk over je losbreekt”, zei ze dan.

Doch Marie Antoinette was nog te veel kind, om de ernst van haar moeder te beseffen. Zij lachte en was vroolijk.

Maar wel zag ze tegen het afscheid op.

En dit naderde snel.

De bruiloft zou te Versailles gevierd worden, doch aan het hof te Weenen werden verschillende afscheidsfeesten gegeven.

Den 21sten April moest Marie Antoinette haar huis verlaten, om naar haar onbekenden echtgenoot te gaan, den kroonprins van Frankrijk. Zij was 14 jaar.

Wat viel het afscheid zwaar. Maria Theresia drukte het meisje aan het hart. „Wat zou ik blij zijn, als ik je kon houden”, zeide zij, „maar ik buig voor de belangen van Oostenrijk”.

Tranen verstikten haar stem. Zij kon haar dochtertje niet loslaten. Marie Antoinette moest zich uit haar armen losscheuren. Zij wierp zich in het rijtuig, luid snikkend. De paarden zetten zich in beweging. Haar onbezorgde jeugd was voorbij. Zij ging een onbekende toekomst tegemoet.

De reis duurde veertien dagen. Tot aan de Fransche grens werd haar uitgeleide gedaan door het gevolg van haar moeder. Hier kwamen Fransche hofdames haar tegemoet, om haar naar Versailles te leiden.

Hartelijk was het afscheid, dat zij van de Oostenrijksche dames nam. Zij omhelsde haar allen. „Ik zal mijn land nooit weerzien” zei zij.

Zoodra zij de Fransche grens over was, moest zij de kleeren aantrekken, die haar nieuwe hofdames hadden meegebracht. Zij moest zelfs ander linnengoed aandoen, kousen en schoenen. Er mocht niets Oostenrijksch meer aan haar zijn. Zij moest geheel aan Frankrijk behooren.

C. A. K.

(Wordt vervolgd).



Bij wetenschappelijke opleiding is het vooral de vraag of deze met eenig succes tot een beroep kan voeren. Hoewel alle inrichtingen van onderwijs voor het jonge meisje openstaan, zijn er toch weinigen, die de echte studiehooftden hebben om hooger onderwijs tot het einde toe te kunnen volgen. Op de gymnasia zijn scharen van meisjes, maar, hoe groot of liever hoe klein is het percentage, dat het tot een eindexamen brengt, laat staan den academischen graad haalt om het beroep van rechtsgeleerde of doctor in de medicijnen of dergelijke uit te oefenen!

In dit opzicht zijn veel fouten gemaakt uit ijdelheid, zelfoverschatting, vooringenomenheid tegen bescheiden werkkering en vooroordeel.

Natuurlijk kan men halfweg blijven staan en is het geleerde nooit nutteloos. Maar mag „halfweg blijven staan” een doel heeten? Had men inplaats van de met moeite verkregen kennis niet praktischer ontwikkeld kunnen worden? Is het niet levenskunst om te mogen zijn „the right man on the right place”, hetgeen in dit geval wil zeggen: de geschikte vrouw op de juiste plaats.

Ten einde het raderwerk der arbeidsverdeeling en der beschikbare werkkrachten in de samenleving vlugger en nauwkeuriger te kunnen besturen, heeft men in Amerika op de scholen in de hogere klassen er lesuren op den rooster voor uitgetrokken om de leerlingen op te wekken over hun toekomstig beroep na te denken.

Een van de middelen tot dit laatste is het schrijven van een opstel over: „Het beroep van mijn vader”. Het komt voor, dat de leerling zich daarin uitspreekt over het al of niet verkieslijke van dit beroep voor zichzelf. Eens had een jongen den titel gewijzigd en geschreven over: „De tallooze beroepen van mijn vader”. Het bleek een zeer lezenswaardig opstel te zijn, maar de inhoud was minder geschikt om aan de klasse voor te lezen.

AJA.

Vragen of mededeelingen voor deze rubriek te richten aan den redacteur P. Keuning te Nijverdal, onder bijvoeging: voor Aja.

AVONDLIEDJE.

Zon en regen samen
 Hebben den avond vreemd verlicht.
 Voor den hoogen rame
 Schemert uw wit gezicht;

Schemert uw lachen bleeke
 Dat zoo diepe vreugde doet;
 Vleien uw blauwe weeke
 Oogen zoo dringend zoet.

Twee blauwe oogen schijnen
 Rustig den avond tegen,
 Zacht lachen zweeft te deinen
 Als zonneschijn in regen.

Handen liggen te rusten:
 Vogels te nest gevlogen,
 Over hen de bewuste
 Liefkozing uwer oogen.

In het teër grijs duister
 Dat alles zich moet geven,
 Schemert de witte luister
 Van uw stille leven.

Voor den hooge rame
 Schemert uw wit gezicht.
 Zon en regen samen
 Hebben den avond vreemd verlicht.

Voor den hoogen rame...
 Schemert... uw wit gezicht...

WILLEM DE MÉRODE.



den man hebben ingefluisterd. Hij had nu een uitnemende gelegenheid, om te spreken van de liefde Gods, die geen lust heeft in den dood des menschen, maar daarin, dat hij leeft en zich bekeert. De Bataks kregen respect voor zijn onverschrokken optreden en kwamen nu met allerlei vragen tot hem, die hij met onuitputtelijk geduld beantwoordde. Dat geduld kwam hem ook uitstekend te pas bij het doorstaan van de plagerijen, waarmee men hem lastig viel. Op een morgen kwamen eenige hoofden zijn hut binnen met het voornemen, zijn geduld eens op een geduchte proef te stellen. Nommensen moest zich den ganschen dag met hen bemoeien: zij wilden alles zien, aten mee aan zijn tafel, luisterden naar zijn vioolspel en spuwden op de meest onbescheiden wijze op den grond. Hij bleef kalm, maar verklaarde tegen middernacht, dat hij nu moest gaan slapen. Weg gingen ze nog niet, maar legden zich eenvoudig op den vloer neer en sliepen in. Tegen den morgen werd een van hen wakker en zag met groote verbazing, dat de door hen zoo getreiterde man nog in den nacht was opgestaan, om hen tegen de koele nachtlucht toe te dekken. Ze wikkelden de dekens stilzwijgend samen en trokken af, beschaamd over zooveel liefde. Dit was een van die liefdedaden, waardoor het bolwerk Si-Lindoeng langzamerhand voor den Heere Jezus werd veroverd.

Nommensen begon meer en meer vruchten te zien. Hij was de taal der Bataks nu meester en gaarne luisterden ze naar hem, vooral, wanneer hij de geschiedenissen van het Oude Testament vertelde. Enkelien lieten zich spoedig doopen. Ook dezen ondervonden, dat men om Jezus' wil smaadheid moet lijden. Zij werden door hun stamgenooten uitgesloten en in 't eerst moest de Zending hen bij zich nemen en ook voor hen zorgen.

In 1866 kreeg Nommensen hulp. Zending Johanssen kwam en bracht ook de bruid van Nommensen mee. Dat was een nieuwtje voor de Bataks! Nog nooit hadden ze een blanke vrouw gezien! Van alle zijden werd zij aangehaapt en haar meegebracht huisraad werd met de grootste nieuwsgierigheid bekeken en betast. Hoe onbehaaglijk voor een Europeesche vrouw! Niet gering is dan ook de opoffering, die zulk een zendingsvrouw zich moet getroosten, te midden van onbeschaafde Heidenen. Groot moet ook haar liefde tot den Heiland zijn, om in zijn arbeid haar man tot steun te kunnen wezen.

Bij de uitbreiding van zijn werk koesterde Nommensen altijd de wensch, dat het hem nog eens mocht gelukken, tot het geheimzinnige Toba-Meer door te dringen. Angstvallig bewaakten de Bataks die heilige plek. Geen vreemdelingen mochten daar komen. Toch is het Nommensen gelukt met Johanssen zoo ver te komen. Aan dat meer heerschten menschenroof en menscheneterij nog onbepert. Een moeilijke tocht hebben ze gehad, meermalen verkeerden ze in gevaar van hun leven, maar hun doel werd bereikt en aan de boorden van het Toba-Meer konden zendingsposten worden gesticht.

't Spreekt, dat Nommensen bij de uitbreiding van zijn arbeid al spoedig meer hulp noodig had. Snel toch namen de gemeenten in zielental toe. De Batak-zending kan in onze dagen reeds op een getal van ruim 160.000 Christenen wijzen.

Nog veel zou er van Nommensen verteld kunnen worden. Alleen nog dit. In 1905 was hij met verlof in Europa en werd hij door onze Koningin in audiëntie ontvangen. Zij liet, na een poosje met hem gesproken te hebben, den grijsaard, die weer naar zijn geliefd arbeidsveld zou vertrekken, gaan met de woorden:

„Groet de Bataks van mij en zeg hun, dat ik mij er in verheug, wanneer zij allen Christenen worden.”

Gr.

G. M.



Opslabaar werkmandje.

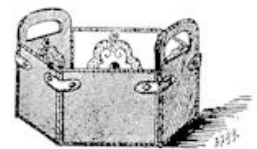
Bijgaand practisch werkmandje is gemakkelijk mede te nemen in de koffer, wanneer men op reis gaat.

Aan de 8 cM. lange kanten van den zeshoekigen bodem worden vierhoekige stukken van 6 bij 8 cM. grootte gevoegd; twee van deze moeten 9 cM. bij 8 cM. zijn, indien men een mandje wenscht met hengsels. De stukken karton worden eerst gesneden en



Afb. I.

dan overtrokken met de een of andere stof, b.v. pompadour satinet. Op de afbeelding wordt het mandje opgeslagen door het vasthechten van knopen. Linten strikjes kunnen evenzeer dienst doen.



Men kan de hengsels ook weglaten, daar deze het mandje eenigszins bewerkelijk maken.

Afb. II.

J. M. W. — W.



MARIE ANTOINETTE.

Aan het hoofd van de Fransche hofdames stond gravin de Noailles, eeredame van Marie Antoinette. De jonge prinses, overstelpt door al het vreemde, dat haar omringde, wierp zich in de armen van deze deftige dame

en vroeg onder tranen, of zij haar tot leidsvrouw wilde zijn.

Had deze vrouw haar nu maar met een enkel vriendelijk woord gerust gesteld, hadden haar oogen het jeugdige meisje maar even toegelachen. Maar gravin de Noailles bleef koud en koel. Het onstuimig gedrag van de jonge prinses streed tegen de etikette — het ergste vergrijp, dat de eere-dame zich denken kon.

Gravin de Noailles had talrijke en groote deugden, in één woord het was een zeer eerbiedwaardige vrouw, doch ze had één gebrek — zij was onuitsprekelijk vervelend. De etikette was voor haar alles en Marie Antoinette zou het spoedig ondervinden, wat het zeggen wilde, heel den dag aanmerkingen te moeten hooren, dat zij dezen op die manier en genen weer anders had moeten groeten. Dat was onuitstaanbaar voor het levendige, impulsieve meisje en weldra had zij een bijnaam voor de eerbiedwaardige gravin gevonden: *mevrouw Etikette*.

Marie Antoinette werd in Straatsburg — de stad die door Lodewijk XIV veroverd was — opgewacht door een buitengewonen gezant van Lodewijk XV. Onder luid gejubel van het volk, onder het luiden der klokken en het bulderen der kanonnen hield zij haar intocht. Door haar vriendelijke verschijning, haar hartelijk lachje wist zij aller harten te veroveren. Het volk was in één keer voor haar gewonnen.

De koninklijke familie had zich te Compiègne verzameld, om haar daar op te wachten. En ook hier was haar ontvangst gunstig. Men bewonderde haar, men prees haar geestige gezegden.

Alleen de kroonprins — haar aanstaande echtgenoot — was verlegen en wist niet, hoe het onderhoud te beginnen. Na lang dralen ging hij er eindelijk toe over om naar Fransche gewoonte haar op de rechterwang te kussen.

Den 15den Mei kwam zij te Versailles aan. Den volgende dag zou het huwelijk voltrokken worden. Zij had een groote hoeveelheid diamanten uit Weenen meegenomen, de koning had haar bovendien nog talrijke paarden ten geschenke gegeven. Met deze kostbare pracht beladen verscheen zij in de slotkapel, waar de huwelijksplechtigheid plaats had.

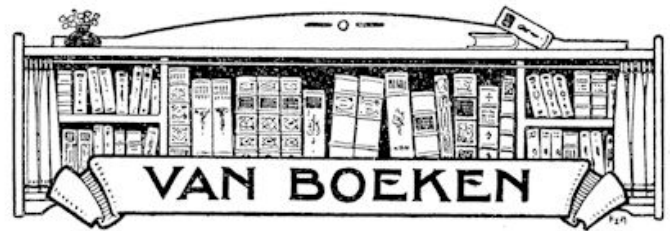
De feesten te Versailles duurden veertien volle dagen. De tuinen en het park waren 's avonds verlicht door niet minder dan vier millioen lampen. Muziek golfde door de straten, bengalisch vuur verlichtte het jubelende en dansende volk fantastisch. Duizenden stroomden toe, om aan de vreugde deel te nemen.

Eerst later begreep het volk, wat dit alles gekost moest hebben, terwijl in Parijs en op het land broodsgerekte heerschte. De feesten hadden maar eventjes twintig millioen francs verslonden. En deze som was uit de staatskas genomen!

Toen Lodewijk XV den minister van financiën vroeg: „Hoe vonden zij mijn feesten?” moet deze dan ook geantwoord hebben: „Onbetaalbaar, Uwe Majesteit”.

C. A. K.

(Wordt vervolgd).



Geïllustreerde Christelijke Scheurkalender voor 1919 van J. N. Voorhoeve, Den Haag. Met premieboek: **Vaders jongen** door W. Schippers.

Wie prijs stelt op een goede, degelijke, Christelijke scheurkalender, kan die van Voorhoeve wel nemen. 't Schild is in zachte kleuren gehouden en 't blok geeft uitnemende lectuur. We lezen hier en daar een gedeelte met genoegen. De kalenderblaadjes zijn erg duidelijk bedrukt. In het blok vindt de lezeres voor elke maand een fraaie gravure.

En wat te zeggen van het premieboek? Schippers geeft een eenvoudig, Christelijk verhaal. Wie wel eens een boek van Schippers las, weet wel zoo ongeveer, hoe hoog hij „Vaders Jongen” moet aanslaan.

Deze uitgave kunnen we wel aanbevelen. K.

Stormgetij door G. Schrijver (G. G. van As). Deel I en II. Prijs ingen. f 4.50; geb. f 5.40
Uitgave van G. F. Callenbach te Nijkerk.

II.

„Stormgetij” dwingt onwillekeurig tot een vergelijking met „Het Huis Lauernesse”, door A. C. G. Bosboom-Toissaint. Ook in 't laatstgenoemde boek immers wordt geschetst de strijd tusschen Roomsche en Luthersche.

Maar..... Bosboom-Toissaint stelt het „geval” veel scherper. Aernoud is een beslist aanhanger van het „oude” geloof; zóó zelfs, dat hij bereid is, aan zijn overtuiging zijn liefde ten offer te brengen. Maar juist dáárdor voelen we te meer het bittere van den strijd. Stel tegenover Aernoud nu eens den slappen, twijfelenden, ontrouwen Willem Wallestin. Bij hem gaat het in den grond der zaak niet om het geloof, 't gaat om alles en nog wat, om eer en voordeel, vooroordeel en stijfhoofdigheid.

Wel blijft het het onaantastbaar recht van een auteur, vrij zijn personen te kiezen, maar, nietwaar, als Schrijver zijn boek „Stormgetij” noemt, mogen we toch wel vragen, dat hij, waar hij gansch een strijd in zijn personen wil belichamen dóór die personen heen ons al het beweeg van dien stormachtigen tijd doet voelen en doorvoelen. Juist dat is Schrijver niet altijd gelukt.

De taal van dit boek is zuiver en heeft met de nieuwe woordkunst niet veel te maken. Dit achten wij geen fout. Schrijver heeft klaarblijkelijk zijn best gedaan, ook wat de taal betreft, zijn boek waarheidsgetrouw te maken.

Mevrouw Bosboom-Toissaint deed dat in haar tijd ook. Wel zijn aan dat streven groote bezwaren verbonden, en het zou misschien zeer belangwekkend zijn, dat in den breede aan te toonen, maar voor een tijdschrift als dit is het dieper ingaan op deze kwestie niet noodig.

Nu denke men, het voorgaande lezend, toch niet, dat het eigenlijk de moeite niet waard is „Stormgetij” ter hand te nemen.

Natuurlijk kleven er aan het werk van Schrijver fou-

„Je mag 't weten. Maar nou nog niet. Volgende week, als ik jarig ben. Want dan kom je natuurlijk met Meta de Vrieze. We gaan boven zitten, dol-gezellig, op m'n eigen kamertje. Je zal eens zien, wat eenig. Met een schemerlamp, of een kaars. Zoiets mysterieus. En dan vertellen we raekaar onze hartsgeheimen.”

Hannie lachte ook. En ze dacht er aan, dat mevrouw Duplessy daarnet nog Frieda een groot kind had genoemd. Toen, in die deftige omgeving, waar Frieda zoo op d'r gemak was, kon ze mevrouw geen gelijk geven. Maar nu wel.

„Kijk, we zijn d'r al. Ga je even mee naar binnen?”

Frieda vroeg dadelijk naar een bepaald boek. Hannie kon zich niet herinneren, den titel eerder gehoord te hebben.

„U treft het, dame, dat het juist thuis is. Dat gebeurt niet veel”, zei de bediende, toen hij Frieda 't boek overhandigde.

Zij gaf er geen antwoord op en Hannie was blij, toen ze weer buiten waren. Ze vond, dat die bediende Frieda met zoo'n eigenaardige glimlach op zijn bleek gezicht aankeek. „Net om een draai om z'n ooren te geven”, oordeelde ze. Maar Frieda scheen 't niet gemerkt te hebben.

„Is 't een mooi boek?” vroeg Hannie.

Frieda keek een beetje spottend.

„Kind, het is geen boek voor jou!” zei ze, den toon van mevrouw nabootsend.

Verschrikt keek Hannie haar aan.

„'t Is toch niet.....?” begon ze.

Frieda had ineens den inval gekregen, te probeeren, toever ze met Hannie gaan kon. 't Kind was wel aardig, en goed bij gebrek aan ander gezelschap, maar erg saai soms. 't Was niks gedaan, als je nooit eens samen geheimpjes had en alleen maar deed, wat vader en moeder goedvonden.

„'t Boek, dat mevrouw me niet even geven wou, bedoel je?” vroeg ze daarom. „Natuurlijk, dat is het juist.” „Maar Frieda!”

„Je lijkt mevrouw-zelf wel met je: maar Frieda. Je begrijpt toch, dat ik nu juist brand van nieuwsgierigheid, om het te lezen! Als ze me even tijd had gegund om 't in te zien zou 'k er nu natuurlijk niet naar talen. Glad verkeerde methode van opvoeden, zooals je ziet.”

„En weten ze bij je thuis, dat je zulke boeken leest?”

„Zulke boeken? Wat bedoel je daarmee? Je meent toch niet, dat mevrouw Duplessy iets verkeers zou lezen? Ze vond me er alleen nog te jong voor. Een kind nog. Dat is alles. Maar 'k ben geen kind meer.”

Frieda zei 't luchtig weg. Ze wilde Hannie nog tot vriendin houden en begreep, dat ze wat voorzichtig moest zijn.

Maar Hannie voelde zich slechts half gerustgesteld. Toch ging ze er niet verder op in. Ze was bang, dat Frieda haar flauw en overdreven zou vinden. En wat wist ze ook eigenlijk?

„Nou komen we 't kamerolifantje heusch net nog tegen! Dat is ook een mop!”, riep Frieda ineens.

Hans lichtte zijn hoed voor haar beiden. Maar Frieda stak hem haar hand toe.

„We zijn bij je tante geweest. En we hebben je toch zoo schrikkelijk gemist. Je kan 't eigenlijk alleen maar goed maken, als je ons meeneemt naar maison Schwartz

om een portie ijs of roomtaartjes te eten. Maar laat me je eerst voorstellen m'n boezem-vriendin, Hannie Veltman.”

Hans lichtte nog eens zijn hoed, nu voor Hannie alleen.

„Als de dames zin hebben; ik ben graag tot haar dienst bereid”, zei hij met een mengeling van gemaakte beleefdheid en sullige goedigheid.

„Natuurlijk hebben we zin om naar Schwartz te gaan. Dat hebben we altijd. Kom Hannie”, besliste Frieda voor haar samen.

Maar Hannie zei angstig: „Heusch niet, Frieda. Dan kom ik immers veel te laat thuis.”

„Och, wat geeft dat voor een keer. Ik zal ook wel te laat zijn, maar bij ons nemen ze 't zoo nauw niet”, zei Frieda, geërgerd over wat ze Hannie's stijfheid noemde. Want ze begreep 't best: 't was niet om dat eten alleen, maar Hannie durfde niet met een jongen langs de straat loopen. Alsof die goeie Hans veel aan haar denken zou!

„Moeder heeft graag, dat we op tijd zijn”, hield ze vol. En toen, merkend dat Frieda uit haar humeur was: „Maar ga jij gerust met mijnheer mee. Ik ben immers toch vlak bij huis.”

„Als je beslist niet wil.....” gaf Frieda toe.

Maar Hans lachte: „Als je belieft geen „mijnheer”. 't Is al erg genoeg, dat ik niet wat jonger meer ben. Je behoeft me er niet aan te herinneren.” —

Thuis zaten ze al rond de tafel, toen Hannie, met een hoog-roode kleur, binnenkwam.

„'t Is laat geworden, hè? 'k Heb me anders nog gehaast.”

„We zijn nog niet begonnen”, zei moeder goedig. „Als je nu zit zal vader bidden.”

Onder 't eten gaf Hannie een paar keer een vinnige waarschuwing aan Loesje, die haar witte japon niet genoeg ontzag. En toen Thilda, zonder erg, vroeg, of 't een erg chique huis was, waar mevrouw Duplessy woonde, zei ze snibbig: „Kind, waar bemoei jij je al mee?”

Droef-verwonderd keek moeder naar haar. Was 't bezoek niet meegefallen?

Maar Hannie merkte haar blik niet. En 's avonds liet ze op moeder's vragen ook maar heel weinig los. Ze wou moeder niet vertellen van dat boek en dat gaan met Hans. Ze wist: moeder zou zoiets niet goedvinden; misschien waarschuwen tegen haar omgang met Frieda. En daarin was toch zooveel, dat bekoorde.

(Wordt vervolgd.)



MARIE ANTOINETTE.

Haar nieuwe omgeving. Allereerst verdient de echtgenoot van Marie Antoinette, de toekomstige koning van Frankrijk, onze aandacht.

Als kind was hij een zwak jongentje geweest, die in de rustige omgeving van een tamelijk afgezonderd kasteel het versterkende buitenleven genoot.

Zijn vader, de eenige zoon van Lodewijk XIV, was gestorven, toen hij nauwelijks 14 jaar oud was. Daardoor verkreeg hij de hooge waardigheid van kroonprins, maar hij verlangde daar niets naar en snikkend ontving hij de eerste huldebetuigingen, die zijn nieuwe waardigheid eischte.

Hij had een goedig karakter, maar hij miste de flinkheid, het scherpe verstand en de doortastendheid, die voor een toekomstigen opvolger van den troon zoo noodig waren. Zijn wil werd geheel beheerscht door krachtiger personen uit zijn omgeving. Uit den aard der zaak had vooral zijn gouverneur, de hertog de Vauguyon, veel invloed op hem. En toen hij op 16-jarigen leeftijd met Marie Antoinette huwde, stond hij nog geheel onder de macht van zijn gouverneur. De getrouwde troonopvolger van Frankrijk was nog geheel een schooljongen.

Deze hertog de Vauguyon was Marie Antoinette zeer ongunstig gezind en hij ontzag geen middel, om haar echtgenoot tegen haar op te zetten. Hij had ten allen tijde toegang tot hen beiden en hij wist te bewerken, dat de kamers van Marie Antoinette zoo ver mogelijk van die van haar man verwijderd werden. Hij spioneerde op allerlei wijzen, hij vroeg de bedienden uit, hij luisterde aan de deuren, hij klaagde over alles en nog wat bij den koning.

Marie Antoinette droeg dit eerst geduldig, doch ten slotte kon zij zich niet meer inhouden.

„De kroonprins heeft geen gouverneur en ik heb geen spion noodig. Ik verzoek u, u niet meer bij mij te vertoonen”, voegde zij hem toe.

Met dit al kon zij niet op den steun van haar man rekenen. Deze was bijzonder koel voor haar. Bovendien had hij weinig aantrekkelijks voor de geestige en spotlustige prinses.

Hij was grof van lichaamsbouw, dik, en plomp in zijn bewegingen. In gezelschap was hij verlegen en zijn eenigszins ruwe stem maakte zijn onbeduidende gesprekken nog onaangenamer.

Het liefst ontvluchtte hij alle gezelschap en hield hij zich met knutselen bezig. Hij had zich een toren laten bouwen, waarin hij een smederij inrichtte. Daar stond hij aan het aambeeld, daar genoot hij en werkte hij tot hij baadde in zijn zweet. Zijn kleeren rooken naar de werkplaats; meermalen verscheen hij met vuile handen in gezelschap. Ook metselen en timmeren vond hij heerlijk. Door een zeer hooggeplaatste dame aan het hof werd hij eens „de dikke onwelopgevoede jonge” genoemd.

Aan tafel verslond hij met een buitengewonen eetlust groote hoeveelheden spijzen. Zelfs aan zijn bruiloftsmaal had zijn grootvader, de koning, niet kunnen nalaten te zeggen: „Overlaad uw maag niet al te zeer.”

Door dit alles voelde hij zich niet op zijn gemak tegenover de gratie-volle, levendige Marie Antoinette. Hij beschouwde zijn huwelijk als een zeer onaangename plicht, waaraan nu eenmaal niet meer te ontkomen was. Vandaar dat in zijn dagboek van de huwelijksweek meer gezegd wordt over de maaltijden, dan over zijn bruid. Ziehier:

Maandag 14 Mei: „De kroonprinses ontmoet.”

Dinsdag 15 Mei: „Het avondmaal gebruikt in La Muette. Geslapen in Versailles.”

Woensdag 16 Mei: „Mijn bruiloft. Partij in de Galerij. Koninklijke feestmaaltijd in de operazaal.”

Donderdag 17 Mei: Opera van Perseus.

Vrijdag 18 Mei: Hertenjacht. Bij Belle-Image een groot koppel. Eén geschoten.

Zaterdag 19 Mei: „Bal in de operazaal. Verlichting.”

De slotopmerking over zijn eerste huwelijksmaand was: „Ik heb last van mijn maag gehad.”

Toch was Lodewijk rechtschapen en eerlijk van karakter. Hij had zijn volk hartelijk lief. Hij ging graag bij de boeren binnen om een vriendelijk praatje te maken. Daar voelde hij zich beter thuis dan aan het schitterende hof te Versailles.

Ook had zijn opvoeding er toe meegewerkt, om hem schuchter en in zich zelf gekeerd te maken. Zijn beide broers waren veel vroolijker en aantrekkelijker dan hij. Hen prees men, hij werd veronachtzaamd. Als kind vond men hem eens schreiend temidden van zijn broers en zusters.

„Van wie moet ik toch houden”, riep hij snikkend, „er is niemand die iets om mij geeft.”

Zoo had hij, die van nature al de noodige vrijmoedigheid miste, geleerd zich geheel af te zonderen en zijn eigen bezigheden en genietingen te zoeken.

C. A. K.

(Wordt vervolgd.)



Annie maakte het zich gemakkelijk in het hoekje van haar coupé. Ze was nog overhaast weggekomen, zooals dat altijd met haar het geval was, wanneer ze op reis zou gaan. Dan had ze eerst zulke goede voornemens en besloot, dat zij nu, deze maal, eens op tijd zou zijn, maar als ze dan haar koffer pakte, begon ze te treuzelen, bladerde ze in een boek, bemoeide zij zich met dingen, die ze toch niet mee hoefde te nemen, om dan eindelijk tot de ontdekking te komen, dat zij, wilde ze nog met den trein mee, geen oogenblik meer te verliezen had.

Dan kwam ze, buiten adem, bij 't station aan en was dankbaar, dat ze haar trein nog kon halen, juist op 't nippertje.

Dan was 't ook een opluchting voor haar, na al het jachten en haasten, in een hoekje weg te schuilen, om langzamerhand tot rust te komen.

Nu vooral was ze blij, dat ze stil kon zitten, de handen gevouwen, want zóo overhaast was ze nog nooit op reis gegaan.

Och, ze was eigenlijk niet van plan geweest, de Kerstdagen thuis bij moeder door te brengen. Ze had heel andere plannen gemaakt; ze wilde in de stad, waarin zij onderwijzeres was, Kerstfeest vieren. De kinderen van de Zondagsschool zouden een Kerstboom hebben

den zeggen: „nu hebben wij het doffe kanongebulder voor het laatst gehoord.” Een ieder herademde met het uitzicht op den vrede.

En zie! reeds sloop een nieuwe vijand geniepig aan. De ziekte, gekomen uit het land, waar we, toen we nog heel klein waren, Sinterklaas uit verwachtten, tastte menig jong en krachtig leven aan om het ten grave te brengen. Als een sluipende pestilentie waarde zij rond en ten einde raad waren de geneesheeren niet alleen om de veelheid hunner patiënten, maar ook, omdat zij niet wisten, wát voor te schrijven en wát te spreken aan het sterfbed van jonge mannen en vrouwen.

En, lezeressen van „Meisjesleven”, hoe was het in uw gezinnen? Hebt ge de handen uit de mouwen gestoken en helpen zorgen en verplegen? Zijt ge een uurtje vroeger opgestaan en hebt ge de kamer vast aangeveegd, het ontbijt klaargemaakt, of de kleintjes aangekleed, omdat Moeder het bed moest houden, of omdat het dienstmeisje ziek was? Hebt ge u eenig genoeg ontszegd en zijt ge gaarne thuisgebleven, omdat het uw roeping was op dat uur juist, waarin ge u voorgesteld hadt zooveel plezier te zullen hebben, aan een ziekbed te zitten? Was u geen werk, dat drong, te véél, geen noodzakelijke arbeid te zwaar?

En hebt ge geduld en zachtmoedigheid beoefend? Altijd wordt er gezegd, dat volharding en moed en flinkheid zulke prachtige eigenschappen zijn, maar vergeet niet, dat geduld en zachtmoedigheid er ook een deel van zijn, en niet het minste deel, wél het zeldzaamste.

Geduld is de wortel van elk geluk en van alle kracht. De hoop zelfs kan ons niet meer verblijden, als we ongeduldig worden.

En wat niet al is er te hopen van de toekomst?

Wij, ouderen, zijn wat argwanend gestemd, wanneer, zooals nu, alles een nieuwen koers aanwijst. Misschien wordt toch in deze dagen van omwenteling op alle gebied het verwonderlijkste doodgewoon gevonden. Zoo is dus de veronderstelling niet te gewaagd, dat, in de donkere dagen vóór Kerstmis, menig luchthartig en oppervlakkig meisje een zorgzame en trouwe hulp en verpleegster bleek te kunnen en te willen zijn.

Veel heilwenschen voor 1919, lieve lezeressen!
AJA.

P. S.

Vragen of mededeelingen voor deze rubriek in te zenden aan den Redacteur P. Keuning Op de enveloppe schrijven: Voor Aja.



(MARIE ANTOINETTE).

Ook aan den koning had zij niet veel steun. In den tijd, dat zij aan het Fransche hof verscheen, was hij niet veel meer dan een willoos werktuig van zijn minnares; de achting en de liefde van zijn volk had hij reeds lang totaal verbeurd.

In zijn onmiddellijke omgeving leefden drie van zijn ongehuwde dochters: Adelaïde, Victoire en Sophie en met deze dames kwam Marie Antoinette in nauwe aanraking.

Zij hadden een vrij treurige opvoeding genoten. Op hun twaalfde jaar kenden zij het a b c nog niet; uit zuinigheid werden ze als gewone pensionaires in een klooster opgevoed. Toen ze later te Versailles terugkeerden, trachtten zij de schade in te halen, wat vooral aan Adelaïde goed gelukte. Zij bezat een buitengewone leerlust; zij had een uitstekend geheugen en een middelmatigen aanleg. Daarbij legde zij zich ook op allerlei handenarbeid toe en zij bespeelde allerlei soorten muziekinstrumenten: van den hoorn af tot een mondharmonica toe.

Zij had een hoekig, eenigszins grof gezicht; haar stem was ruw en zij bezat geen enkele hoedanigheid, waardoor zij bekoorde. Haar optreden was koud en hooghartig. Zij liet haar omgeving op een verren afstand staan.

Na den dood van haar moeder had zij een eerste plaats aan het hof bekleed. Nu kwam Marie-Antoinette haar daarvan verdringen. Adelaïde zag haar daarom met misnoegen aan het hof verschijnen. Bovendien was zij immers een Oostenrijksche! Hoe vriendelijk de zusters haar aanvankelijk ook ontvingen, zij waren met stillen haat vervuld; Marie Antoinette werd scherp door haar bespionneerd en weldra zou zij ten prooi vallen aan de geraffineerdste lasterpraatjes der afgunstige tantes.

Prinses Victoire was mooier dan Adelaïde en ook was zij zacht en vriendelijk van karakter. Zij had er wel eens over gedacht om in een klooster te gaan, doch zij kon zich niet losmaken van de genietingen des levens. Zij hield vooral veel van lekker eten. In de vasten verscheen eens een watervogel bij haar op tafel. Zij twijfelde zeer, of zij die op een vastendag zou mogen eten — maar hij zag er toch

zoo heerlijk bruingebraden uit en hij rook zoo lekker. Een bisschop was haar gast en aan hem werd nu het moeilijke probleem ter oplossing voorgelegd. Hij antwoordde, dat de vogel op een kouden zilveren schotel gelegd moest worden. Wanneer de jus al na een kwartier op den schotel stonde, dan moest hij voor vet gehouden en mocht hij in de vasten niet gegeten worden, anders wel. Onmiddellijk werd de proef genomen. De jus bleef gesmolten en Victoire was kinderlijk verheugd, dat het malsche boutje haar niet ontging.

Sophie, de jongste, was buitengewoon leelijk en ook buitengewoon verlegen. Het kon best, dat iemand een geheel jaar lang in haar onmiddellijke nabijheid leefde, zonder ook maar één enkel woord van haar gehoord te hebben. Alleen in tegenwoordigheid van heel enkele uitverkorenen kwam ze los en dan kon ze gezellig zitten praten en was ze soms wát geestig.

Voor onweer was zij belachelijk bang. Dan kwam zij over haar verlegenheid heen. Aan de eerste de beste, die zij ontmoette, klemde zij zich in doodsangst vast. Zij kuste de hofdames van schrik.

Maar zoo gauw was het onweer niet bedaard, of zij trok zich opnieuw schuchter terug en sloot zich in zich-zelf op.

Adelaïde was al acht en dertig jaar, toen Marie Antoinette te Versailles kwam. Zij had niets in te brengen aan het hof, maar ze nam graag den schijn aan, alsof haar invloed op tal van zaken belangrijk was. Inderdaad bemoeide zij zich in het geheim met velerlei gebeurtenissen en mengde zij zich in allerlei intriges. Zij zou gevaarlijk worden voor Marie Antoinette.

Iederen morgen bracht de koning zijn dochters een bezoek. Langs een geheimen trap ging hij naar de kamer van Adelaïde; hij bracht soms zijn kopje koffie mee.

De prinses trok dan aan een bel, om Victoire te waarschuwen en onderwijl deze zich repte om naar de kamer van Adelaïde te snellen, trok zij aan een bel, om op haar beurt Sophie te waarschuwen.

Het aantal kamers der prinsessen was zeer groot. Sophie had dan ook een heele reis af te leggen, vóór zij bij Adelaïde kon zijn. Uit alle macht kwam zij gewoonlijk aanstormen; buiten adem bereikte zij den koning; toch had ze soms ternauwernood tijd om haar vader even goeden dag te zeggen. De bezoeken van Lodewijk XV waren dan ook al heel kort. Hij ging liever ter jacht.

's Namiddags om zes uur brachten de prinsessen een tegenbezoek, gevolgd door de kamerheeren, hofdames, pages en deurwachters, die waskaarsen droegen. Dit bezoek was aan de strengste etikette onderworpen en duurde juist een kwartier. En ver-

der zagen de prinsessen haar vader gewoonlijk niet.

(Wordt vervolgd.)

C. A. K.



VOORHEEN EN TANS.

Niet op eenmaal, doch heel geleidelik is de toestand veranderd. Nooit is er een tijd geweest, dat de vrouw uitsluitend opging in speciaal vrouwelijke bezigheden. Ook in vorige eeuwen hebben de vrouwen en meisjes het werk gedaan, dat nu verricht wordt door bakker en slager, door kleermaker en schoenmaker, ja, zelfs hebben de vrouwen der Batavieren het bier gebrouwen voor hun mannen. En koning Saul zou volgens Samuel de dochters der Israëlieten aanstellen tot apothekeressen. Spinnen en weven was zelfs arbeid voor aanzienlijke dames. Maar langzamerhand is de maatschappij gewijzigd. Het meeste werk, dat vroeger door de vrouw verricht werd, gebeurt nu in fabrieken; ja, de tijd is niet ver meer, dat ook het breien van kousen geheel uit het gezin verdwijnen zal. Over de oorzaken van de gewijzigde toestanden van het meisjes- en vrouwenleven behoeft dan ook geen verschil te bestaan. Of men daarover een boek leest als van Dr. H. Bavinck: „De Vrouw in de tegenwoordige maatschappij”, of dat men een brochure opslaat als van Ida Heyermans: „Meisjesopvoeding”: overal vindt men in hoofdzaak hetzelfde en wel: de maatschappij is veranderd en daardoor is ook de positie der vrouw gewijzigd. In een gezin met enkele dochters is geen werk voor alle vrouwelijke leden en reeds daardoor is het wenselijk, dat de overtollige krachten elders werk zoeken. Ook de financiële omstandigheden dwingen vaak daartoe. Waren het vroeger alleen de meisjes uit de stand der arbeiders, die zoo spoedig mogelijk geld moesten verdienen, nu zijn het ook die uit de middenstand, waar de eisen, aan het leven gesteld, zoo hoog zijn opgevoerd, dat de man alleen niet in alle behoeften kan voorzien.

Daar komt nog iets bij. De meisjes van de tegenwoordige tijd, willen, als ze huwbaar zijn, meestal nog even graag trouwen als die van vroegere tijd; maar ze willen niet op de man zitten wachten; ze willen desnoods in eigen onderhoud kunnen voorzien, zoodat het huwelijk financieel geen uitkomst voor haar behoeft te zijn.



MARIE ANTOINETTE.

Geen wonder, dat de jeugdige prinses in zulk een omgeving moeilijk den weg kon vinden. Voeg daarbij nog de partijschappen, die haar elk voor zich trachtten in te palmen en het is te begrijpen, dat Marie Antoinette vooral in het begin vaak hulpeloos naar steun uitzag.

Daar komt nog bij, dat het Fransche hof in bijna alle opzichten verschilde van haar huiselijke omgeving. Het hof van haar moeder was ingetogen, eenvoudig, bijna burgerlijk. In Versailles daarentegen was alles glanzend en schitterend, doch deze schoone schijn moest veel innerlijk bederf verhullen.

Zij voelde zich in de wufte omgeving van het Fransche hof aanvankelijk niet thuis. Geen wonder dan ook, dat zij zich in het begin nauw bij haar tantes aansloot. Die hadden iets van de burgerlijke strengheid en eenvoudigheid van haar moeder. Hoe onaangenaam zij ook konden zijn, zij voelde zich veiliger bij haar dan bij ieder ander.

Ook haar moeder had voor het afscheid gezegd: „Houd u aan uw tantes. Zij zijn deugdzaam en hebben talent. Ik hoop, dat ge u haar vriendschap waardig zult maken.”

Er ontstond dan ook al spoedig een zekere vertrouwelijkheid tusschen haar en de tantes. Doch de onaangename gevolgen zouden niet lang uitblijven.

Marie Antoinette had een vroolijk, opgeruimd humeur, zij was goedlachs. Alles wat zij in haar omgeving lachwekkend vond, werd onder groote vroolijkheid en met lichten spot door haar met de oudere dames behandeld. Zij meende immers in een gesloten gezelschap te zijn, waar zij zich vrij kon uiten.

Doch haar grappen werden overgebracht en op venijnige wijze uitgelegd.

Spoedig merkte zij, hoe haar gedrag beoordeeld werd. Het gevolg was, dat zij schuchter en stilzwijgend werd, dat zij zich zooveel mogelijk aan haar openbare plichten ging onttrekken, zeer tot ergeris van het hof, dat niet zonder schittering en uiterlijk vertoon tevreden kon zijn.

Ook haar moeder hoorde van den invloed, dien haar tantes hadden. Zij schreef aan haar dochter:

„Alle brieven berichten me, dat ge slechts doet, wat uw tantes bevelen. Ik heb achting voor uw tantes, maar zij hebben nimmer eerbied kunnen afdwingen, noch in hun familie, noch onder het volk. Gij zult denzelfden weg nog opgaan.”

— Langzamerhand ging Marie Antoinette zelf inzien, dat haar moeder gelijk had. Zij trachtte zich steeds meer aan den invloed der tantes te onttrekken. Doch hadden deze tot nu toe in het geheim tegen haar geïntrigeerd, nu ze zagen, dat zij allen rechtstreekschen invloed gingen verliezen, keerden zij zich veel meer openlijk tegen haar.

Maria Theresia had intusschen nog meer klachten over haar dochter. Elke brief, dien zij van Marie Antoinette ontving, was slechter geschreven en had meer taalfouten. Zij vroeg daarom nauwkeurige aanteekeningen over de wijze, waarop zij haar tijd gebruikte. Zij gaf tal van raadgevingen, om veel lektuur te lezen enz.

De prinses zat er een beetje mee. Van werken hield zij niet. Bovendien was haar tijd al zoo bezet. En om dat te bewijzen, schreef zij uitvoerig aan haar moeder, hoe zij den dag doorbracht.

„Uwe Majesteit is zoo vriendelijk om zich voor mij te interesseeren en te willen weten hoe ik den dag doorbreng. Daarom wil ik vertellen, dat ik om half tien of tien uur opsta. Nadat ik gekleed ben, doe ik mijn morgengebed. Dan ontbijt ik en ga daarna naar mijn tantes, waar ik gewoonlijk den koning aantref. Dat bezoek duurt tot half elf. Om twaalf uur worden de hovelingen geroepen en dan kan iedereen binnenkomen, behalve mindere menschen. Ik blanket mij en wasch mijn handen voor aller oogen. Daarna gaan de mannen weg en blijven de vrouwen achter; ik kleed mij aan, terwijl zij er bij zijn. In het middaguur is er godsdienst-oefening; als de koning in Versailles is, ga ik met hem, mijn man en de tantes naar de mis. Is hij er niet, dan ga ik alleen met den kroonprins, maar altijd op hetzelfde uur. Na de mis dineeren wij samen, terwijl de heele wereld toekijkt. Dat duurt trouwens niet langer dan anderhalf uur, want we eten gauw.

Dan ga ik naar den kroonprins toe, of als hij bezigheden heeft, terug naar mijn eigen vertrekken. Ik lees, schrijf of werk; ik werk namelijk aan een vest voor den koning, dat niet hard opschiet, maar ik hoop het met Gods genade over eenige jaren wel klaar te krijgen. Om drie uur ga ik weer naar mijn tantes, waar de koning dan ook vaak komt. Om vier uur komt de abbé bij mij; om vijf uur komt de piano- of zangleeraar, die tot zes blijft. Om half zeven ga ik meestal weer naar de tantes, als ik tenminste niet ga wandelen. Mijn man gaat dan

meestal mee. Van zeven tot negen wordt er gespeeld. Om negen uur wordt er gesoupeerd. Als de koning er niet is, komen de tantes bij ons soupeeren; is de koning er echter wel, dan soupeeren wij bij haar. Wij wachten dan op den koning, die gewoonlijk om kwart voor elf komt. Onder het wachten ga ik op een groote canapé zitten en slaap, totdat de koning komt; als hij er niet is, gaan wij om elf uur naar bed. Dat is onze heele dag."

C. A. K.



MEISJES- EN JONGENSAANLEG.

Luther wist het al, dat er verschil van aanleg is. „Hoe goed gaat het zelfs kleine meisjes af”, zo zegt hij, „als zij kleine kinderen dragen! Met welke fijne gebaren spelen en schertsen de moeders, als zij een wenend kind stillen of in de wieg leggen!” En Schiller beweerde: „Mannen oordelen naar gronden, maar het oordeel der vrouw is haar liefde; wát een vrouw niet liefheeft, vindt zij ook verkeerd.” Victor Cathrein oordeelde: „Men moet aan de vrouw het recht laten wedervaren, dat zij zijn en altijd zullen zijn de ware troost van het menselijk geslacht. Zij kunnen een ziek hart met fijnere instrumenten behandelen dan aan ons mannen bekend zijn.” En een ander schrijver zegt: „In een vrouw schemert de ziel nog meer door het lichaam heen dan in de man; het oog is sprekender; het spoediger blozen en verbleken, lachen en wenen, het zichtbaarder ademen, de onbewuste en toch zoveel betekende gebaren: deze samensmelting en harmonische eenheid van lichaam en ziel oefent een machtige betovering uit. Bij dit alles de terughouding en edele schuchterheid, waarmee zij zich slechts half te verstaan geeft en de hoofdzaak niet zegt, maar die meer wil laten raden en begrijpen; wie de vrouw aan haar woord houdt, kent haar niet. De vrouw moet voor de man een zoet geheim zijn en blijven; want geheel en al wordt zij evenmin door hem gekend en begrepen, als zij zich zelve kent.” De vrouw, men weet het, wil beminnen en bemind worden; de man wil kennen en kunnen: liefde is haar ideaal; kennis en macht het zijne. Ook Dr. Geesink bespreekt het verschil in aanleg in zijn werk „Van 's Heeren Ordinantiën”. Nadat hij eerst het lichamelik verschil heeft aangegeven

aan de hand van R. H. Lotze, geeft hij van dezelfde wijsgeer enkele uitspraken over het verschil in het zielsbestaan. Deze vindt bij de vrouw een mengeling van sanguinische levendigheid en warmte van gevoel. Dan wijst Dr. Geesink op de resultaten der nieuwe zielkunde, die het verschil aanduiden met de woorden: individualiteit en universaliteit; activiteit en passiviteit; energie en respectiviteit; leiding en navolging; krachtigheid en ontvankelijkheid; bewuste en onbewuste werkzaamheid; bewuste deductie en onbewuste inductie; wil en bewustzijn; in al welke tegenstellingen enerzijds het manlike, anderzijds het vrouwelijke zieleleven zou uitkomen.

Volgens Dr. Geesink is de vraag of het verstand van de man groter is dan van de vrouw, nog niet voor beantwoording vatbaar. Natuurlijk is hier het woord „verstand” gebezigd in de betekenis van aanleg om te leren; niet in die andere, waar het betekent het totaal van de reeds verworven voorstellingen en begrippen. Naar ik meen, staat nu wel vrij vast, dat de aanleg van de vrouw niet kleiner en ook niet groter is dan die van de man, doch wel een geheel andere richting uitgaat. Ook de enquête van Dr. Heymans heeft dit bewezen, waardoor als algemene konklusie kan aangenomen worden dat de man meer aanleg heeft voor de wiskundige vakken en de vrouw voor de letterkundige. Trouwens dit wisten de onderwijzers bij het lager onderwijs reeds lang: de jongens rekenen beter; de meisjes maken mooier opstellen en lezen beter. En in de tweede plaats mag ook wel op grond van allerlei onderzoekingen aangenomen worden, dat bij de man het allerlaatste woord gesproken wordt door het verstand en bij de vrouw door het gevoel. Dr. H. Pierson heeft dit duidelijk aangetoond in het boekje, waarin hij de „Elius” van Mr. Bilderdijk behandelt en daarin meent te vinden het verschil tusschen man en vrouw.

Wil men nog een drietal uitspraken van grote mannen? Welnu: H. Treub en C. Winkler zeggen in „De Vrouw en de Studie”: 't Meisje is een gemakkelijke leerling, ze is goedwillig, vlijtig, nauwgezet, netjes, let op kleinigheden en uiterlikheden, vaak tot in 't overdrevene en verliest daardoor soms de grote lijn der dingen uit het oog.” C. F. Burness getuigt in: „La co-éducation dans les écoles secondaires: „Ze heeft weinig aanleg — of misschien is 't beter te zeggen — weinig hart — voor wat op wetenschappelijk werk gaat gelijken, voor de mathematische vakken in de eerste plaats.” En Prof. Heymans meldt ons in „Die Psychologie der Frauen: „De kracht van de vrouw ligt nu eenmaal niet in de koele abstractie, maar in de levenswarme concrete dingen; niet in 't algemene, de begrippen,

„Nonsens. Meisjespraatjes; beteekenen toch niks”, gaf Tom nog wat zachter terug.

En Stien vroeg gretig: „o, zijn jullie gewoon muziek te maken, Zondags? Doe 't nu dan ook, als je blijft. We zongen ook Zondags, maar pas na afloop van de kerk, als 't vader niet meer hinderde. Maar dan kwam er soms al dadelijk bezoek, en kon het niet, en al vonden we 't wel prettig, dat de menschen kwamen, 't speet ons toch altijd van de muziek.”

„Nou hoor, ik had gezegd, dat ze dan maar zolang stil moesten wezen en luisteren”, vond Tom jongensachtig-brutaal, waarop Stien lachend inging: „Dat zei mijn broer Leen soms ook. Maar de meeste dorpelingen waren niet zoo erg muzikaal, en als dominee moet je de gemeenteleden in hun eigenaardigheden zoo'n beetje ontzien nietwaar? Tenminste, dat vond vader altijd”, voegde ze erbij, bang, dat hij haar zedeprekerig zou vinden.

„Zing jij dan mee?” vroeg Hannie, haar meetroonend naar 't huisorgel.

„Als jullie bekende dingetjes neemt.”

Hannie en Jan speelden eenvoudige melodieën; moeilijke gingen boven Jan's muzikale kracht, en 't bleek, dat vele ervan voor Stien oude bekenden waren. Haar niet sterke, maar wel zuivere sopraan gaf aan de eenvoudige liederen een grooter bekoorlijkheid nog dan wanneer Jan en Hannie ze samen ten beste gaven. Loesje was naderbij geslopen en zat op een voetkussen, vlak bij 't orgel, te luisteren.

Alleen Thilda bleef verdiept in haar boek: lezen was haar hartstocht en daarbij: haar gauwgewonde trots van zich al groot voelend meisje vond ook, dat Stien bespottelijk veel notitie genomen had van een kind als Loes.

Toen Stien, na 't zingen, afscheid nam, herhaalde mevrouw haar uitnodiging om alle Zondagen te komen.

Stien vroeg nog eens, of 't heusch niet te verbindend zou zijn. Ze wou niet graag opdringerig lijken.

„Als u 't niet doet vraag ik u om te komen zingen. Zoo'n soort tegen-prestatie. Dan zijn we weer gelijk, ziet u”, voegde mijnheer er toen bij, waarop Stien zei, dat ze wel graag zou komen, natuurlijk.....

Toen Hannie weer binnenkwam hadden de jongere leden van 't gezelschap het druk over de pas vertrokkenene.

„Nou, en ik vind haar lang zoo mooi niet als Frieda”, oordeelde Thilda nog wat spijtig, nadat Loesje als haar meening ten beste had gegeven, dat juffrouw Christien „heel lief” was.

„En ik vind haar niet half zoo nuffig als Frieda”, galmde Tom.

Jan riep een beetje gemelijk: „Maak toch niet zulke gekke vergelijkingen”, waarop Tom zich verdedigde: „'t zijn toch bloed-eigen nichtjes en daarbij alle twee Hannie's vriendin.”

„'t Was erg gezellig. Ik heb in lang niet zoo'n prettige Zondagmiddag gehad. Vond u ook niet, moeder?” vroeg Hannie.

Doch toen ze 't gezegd had trof haar ineens 't weten, dat bij haar de waardij van den Zondag bepaald werd door uiterlijkheden, zoo sterk als een veroordeeling van haar innerlijke gemoedsgesteldheid, dat ze nauwelijks hoorde mevrouw's antwoord: „ze lijkt me een heel degelijk meisje. En ik hoop, dat je 't op den duur met haar zal kunnen vinden.”

J. M. W.—W.



MARIE ANTOINETTE.

Dood van Lodewijk XV. In het begin van Mei 1774 werd de koning door een buitengewoon kwaadaardig soort van pokken aangetast. De besmetting was vreeselijk. Alleen door het loopen in de galerij van het paleis werden meer dan vijftig personen door deze verschrikkelijke ziekte aangetast.

De geneesheeren waren bijna niet te bewegen, zich in de ziekenkamer te begeven. Het verplegend personeel deed niet anders dan met weezin en grooten angst zijn plicht.

Doch wie niet bang waren, om haar plicht te doen, dat waren zijn dochters. Adelaïde en Louise verlieten haar vader geen oogenblik. Met ware doodsverachting trotseerden zij de smeekbeden en de bevelen van de geneesheeren, om zich te verwijderen: zij wilden haar vader in diens laatste uren niet alleen laten. Toch wisten ze, dat het zoo goed als zeker was, dat zij daardoor besmet zouden worden.

De kroonprins en Marie Antoinette werden niet bij den koning toegelaten. Lodewijk XV had dit uitdrukkelijk verboden. De toekomstige koning van Frankrijk mocht niet in gevaar gebracht worden.

Lodewijk moest de hevigste pijnen doorstaan. Maar verschrikkelijker waren de zielsangsten, die hem aangrepen. Het kruisbeeld, dat men hem aanreikte, stiet hij soms weg, roepende, dat hij het

kruis van Christus onwaardig was. Een ander maal lag hij met ten hemel geslagen oogen, het kruis angstig aan zijn hart gedrukt.

Het volk hoorde met de grootste onverschilligheid van de ziekte des konings. Neen, erger nog, het was een gevoel van blijde verwachting, die het naar het paleis deed stroomen, om naar den toestand van den koning te informeerden, en bij elk bericht, dat de ziekte verergerde, werd er een tevreden gemompel onder hen gehoord.

Het hof stond in tweestrijd, hoe zijn houding te bepalen. Er moest ernstig met de mogelijkheid gerekend worden, dat de koning zou sterven. Dan zouden de kroonprins en Marie Antoinette de machten zijn. Was het niet verstandiger, zich hun gunst te verwerven, dan zich nog veel om den bijna dooden koning te bekommeren?

Voor een venster van het paleis was een brandende kaars neergezet, ten teeken voor het volk, dat de koning nog leefde. Zij werd den 10den Mei tusschen vier en vijf uur 's middags uitgeblazen.

De koning was dood.

De kroonprins en Marie Antoinette wachtten samen de tijding van Lodewijk's dood af. Dan zouden ze onmiddellijk het besmette paleis verlaten.

Plotseling hoorden zij een hevig gestommel in de nabij gelegen vertrekken. De hovelingen kwamen in dichte drommen de nieuwe macht, die van Lodewijk XVI, begroeten. De gravin de Noailles was de eerste, die hem als koning en haar als koningin van Frankrijk aansprak. Doch zij vonden bij het jonge koningspaar geen vreugde over hun nieuwe macht. Beiden knielden neer. „O God, leid ons, bescherm ons; wij zijn te jong, om de heerschappij te voeren”, riepen zij. Hij was nauwelijks twintig, zij nog niet voluit negentien jaar.

Onder het volk heerschte een onverholen vreugde over den dood van den koning. Nu zou een betere tijd aanbreken. Was Lodewijk XVI niet deugdzaam? Had hij niet de eenvoudigheid lief? Was hij niet goedhartig? En de mooie Marie Antoinette, had zij niet voor ieder een vriendelijken groet en hadden haar geestige oogen niet voor ieder een blijden lach? Ja, er zouden goede dagen voor Frankrijk aanbreken, meende het volk.

Alsof door verwisseling van regeerend persoon de rotte hofklier zou verdwijnen. Inderdaad, Lodewijk XVI had een waar woord gesproken, toen hij zeide, dat hij te jong was om te regeeren. Om het Fransche hof te beheerschen, was een meer ervaren man noodig. Doch vooral een krachtiger man. Want hoeveel eigenschappen Lodewijk XVI ook bezat, om hem tot een goed *mens* te maken, voor een goed *koning* is nog iets anders noodig.

Maar hij begon althans zijn regeering onder

groote toewijding en blijdschap van het volk. Van 's morgens zes tot aan den avond verdrongen duizenden menschen elkaar voor het verblijf van het koninklijke paar, om hen luide toe te juichen. Op het voetstuk van het standbeeld van Hendrik IV schreef men: „Resurrexit” (wederopstanding). „Een mooi woord”, zei Lodewijk XVI, „als het maar waar was.” Hij kende zijn krachten. En juist daardoor zou hij in een minder moeilijken tijd wellicht veel goeds hebben kunnen verrichten. Maar de buitengewoon moeilijke tijden, die komende waren, eischten een buitengewoon bekwaam vorst. En dat was Lodewijk allerminst.

Maria Theresia voorzag iets van de moeilijke dagen, die komen zouden. „Ik ben bekommerd, o zoo bekommerd over u”, schreef zij aan haar dochter.

Maar Marie Antoinette genoot van de hartelijkheid van het geestdriftige volk. De toekomst leek haar lachend en blij. Nu zouden er goede dagen voor haar komen.

(Wordt vervolgd.)

C. A. K.



CO-INSTRUCTIE.

Let wel, co-instructie, niet co-educatie. Het laatste woord wordt gebruikt om daarmee aan te duiden de gemeenschappelijke opvoeding van jongens en meisjes, terwijl co-instructie doelt op gemeenschappelijk onderwijs. Over co-educatie heb ik niet te spreken in dit verband, wel over co-instructie, dus over de vraag, of het gewenst is jongens en meisjes met elkaar in één school, in dezelfde klas saam te brengen en hun dan ook hetzelfde onderwijs te geven.

Onze Roomse landgenoten ijveren sterk voor afzonderlijk onderwijs, zelfs aan jonge kinderen, en ze doen dit bijna uitsluitend op gronden ontleend aan de zedelijkheid.

Wij zien over 't algemeen er geen kwaad in, dat onze jongens en meisjes beneden 12 jaar, dus op de school voor gewoon lager onderwijs, met elkaar verkeren en hetzelfde lezen. Als ze ouder worden, komt de kwestie enigszins anders te staan en dan is de eenstemmigheid over het samenzijn ook bij ons verdwenen. Sommigen maken bezwaar tegen dit samenzijn, omdat jongens en meisjes dan meestal een manlik onderwijzer hebben en dit kan

't comité, heeft trouwens de leiding. Dat zou ik ook niet aandurven. Maar zoo eens wat helpen met naaiwerk, en dan eens wat spelen op 't orgel, of wat voorlezen. 't Is natuurlijk, om de meisjes van de straat te houden. En ook, om ze nog zoo'n klein beetje te leeren d'r goed in orde te hebben en zoo."

„Maar je studie!" zei Hannie.

„'k Had me altijd voorgenomen, één avond in de week vrij te houden voor mezelf."

„Noem je dit „voor jezelf?"

Stien glimlachte even. „Nou, niet precies. Maar ik ga enkel om de veertien dagen. En misschien leer ik er zelf net zooveel als die meisjes, al is 't dan wat anders. We mogen ons ook niet opsluiten in eigen kringetje, wel? Maar 'k zal eerst eens kijken, of m'n hospita nog niet een kopje thee voor ons heeft."

(Wordt vervolgd.)

J. M. W.—W.



MARIE ANTOINETTE.

Etikette en mode. Het zou Marie Antoinette spoedig blijken, dat het nog niet zoo gemakkelijk was, om koningin te zijn. En helaas bleek het ook weldra, dat zij nog te jong en te behaagziek was, om den ernst van haar hooge waardigheid te verstaan.

De hofhouding van den koning bestond uit 1400 beampten en de koningin had 450 hofbeampten, die allen van ellenlange en klinkende titels waren voorzien.

Als eeredame werd gravin de Noailles bij haar aangesteld, een vrouw, die het in alles heel goed met de koningin meende, doch die in vormen verstand was en die van de etikette een gewetenszaak maakte. Een lint, dat een c.M. te lang of te kort was, of een groot, niet geheel volgens de regels van de kunst, maakten haar onpasselijk en etikettekwesties vond zij de belangrijkste, die er op de wereld konden bestaan.

Voor alle bijzondere omstandigheden waren vaste regels voorgeschreven. Van den vroegen morgen tot den laten avond was Marie-Antoinette aan vaste wetten gebonden, ja zelfs als zij ziek was, moest zij zich nog naar een bepaald hofcere-

monieel gedragen. Zelfs de allereenvoudigste dingen moesten naar vaste wetten geschieden. Wilde zij b.v. een glas water hebben, dan kwam een bediende dit op een presenteerblaadje brengen. Doch deze mocht het vooral niet zelf aan de koningin geven. Dat zou gelijk staan met een misdaad. Neen, hij mocht het slechts aan de kamervrouw overreiken.

Ook deze mocht het nog niet aan Marie Antoinette brengen. Dat zou al te eenvoudig zijn. Wat is nu hofetikette, die niet zeer ingewikkeld is!

De kamervrouw reikte het aan de hofdame over. Wanneer een der schoonzusters van de koningin in de kamer was, gaf de hofdame het glas aan deze over en dan pas kon het de koningin bereiken. Zelfs voor het aan- en uitkleeden van de koningin, dat steeds in tegenwoordigheid van anderen moest geschieden, waren een reeks van wetten vastgesteld.

Als kroonprinses had Marie-Antoinette het hofceremonieel al zoo onuitstaanbaar gevonden. Als koningin knelde het haar nog veel meer. En haar vernuft wist allerlei geestige gezegden te vinden, om het te bespotten. Toen zij op zekeren dag bij het ezelrijden door grauwtje uit het zadel gelicht werd, riep zij lachend: „Haal gauw mevrouw Etikette, om te vragen, hoe een koningin van Frankrijk doen moet, als een ezel haar van zijn rug werpt."

Voortaan werd gravin de Noailles altijd „mevrouw Etikette" genoemd.

Toch was het niet verstandig van de koningin, om zulke dingen te zeggen. Zij had zeer zeker de etikette wat kunnen vereenvoudigen. Doch ze geheel af te schaffen, waarop zij het toelegde, was niet voorzichtig. Het Fransche hof, dat in uiterlijkheden opging, was aan deze vormelijke traditie gehecht. Door haar spotten met deze aloude vormen, maakte zij zich vele vijanden.

Doch erger was, dat haar zucht tot vermaak haar tot allerlei dingen dreef, die de laster wakker maakten.

Zij hield veel van theaters en bals en avond aan avond ging zij naar Parijs, om dergelijke feestelijkheden te bezoeken. Haar man, die van zulke dingen niets moest hebben, vergezelde haar bijna nooit, terwijl zij vaak tot den morgen bleef dansen.

Wel was niet waar, waarvan de laster haar beschuldigde, doch zij had ook de kwaadsprekende tongen geen stof moeten verschaffen en haar handwijze was allerminst geschikt, om haar waardigheid als koningin op te houden.

Het zijn sterke beenen, die de weelde kunnen dragen en Marie Antoinette had die kracht zeker niet. De grootheid en macht was haar naar het

hoofd gestegen, zoodat zij zich aan allerlei buitensporigheden overgaf.

Zoo eenvoudig als zij vroeger gekleed ging, zoo weelderig en rijk werden haar toiletten nu. En het hof meende verplicht te zijn, elke gril van de koningin te volgen.

Vooral was zij buitensporig in haar kapsels. Heele tafereelen werden op het hoofd gedragen. Men zag in den haardos een herder met een paar schapen, een beek en een molen. Een ander droeg een parasol op het hoofd, die open of dicht ging, naarmate de zon al of niet scheen. Een derde torschte een vogel, die met de vleugels klepperde.

En de kapsels werden al hooger, tot een halven meter toe.

Op een morgen werd er een bankje in de kamer van Marie Antoinette gebracht en toen zij vroeg, waarvoor dat noodig was, deelde de hofkapper mede, dat hij voortaan genoodzaakt was, om van dat bankje gebruik te maken, teneinde bij de hoogste verdiepingen van het kapsel der koningin te komen. De deuren van de kamers moesten hooger gemaakt worden, om de dames door te kunnen laten. In een rijtuig moesten zij geknield liggen, teneinde het kapsel niet te bederven. Sommigen hielden voortdurend het hoofd buiten het raampje, om op die wijze hun haartooisel te sparen.

Doch ze moesten zich nog heel wat meer moeite getroosten.

Iedereen wilde door den hofkapper bediend worden. Natuurlijk kon deze op een dag van een hoffeest zijn werk lang niet af en velen zagen zich dus genoodzaakt, zich reeds een dag van te voren te laten helpen. Daardoor waren ze dan wel verplicht, den heelen nacht stijf op een stoel te blijven zitten, om hun sierlijk hoofd te sparen.

„Want zy, besietmen 't wel, verkleenen inde
grootheyt,
Slaven in d'heerschappij, verarmen in het goudt.”

Toen Marie Antoinette haar moeder eens een portret zond, waarop zij voorgesteld was met zulk een bespottelijk kapsel, kreeg zij het per keerende gelegenheid terug, met een briefje er bij, dat ze zich waarschijnlijk vergist had en per ongeluk het portret van een tooneelspeelster had gezonden.

„Dat is Hollandsch”, zouden wij zeggen.

(Wordt vervolgd.)

C. A. K.



C.

Van het ingenieursvak is dat van civiel-ingenieur het meest omvattende. Een goede aanleg voor de wis- en werktuigkunde, de natuurwetenschappen en voor hand- en rechtlijnig teekenen moet aanwezig zijn, wil men dit beroep kiezen.

De opleiding is aan de Technische Hoogeschool te Delft, waar men toegelaten wordt tot het academisch examen, na met goed gevolg afgelegd te hebben het eind-examen H. B. S. met vijf-jarigen cursus, eind-examen gymnasium of het daarmede parallel loopende staats-examen.

Als men goed werkt en de lessen geregeld volgt en getrouw deelneemt aan de oefeningen kan men na vijf jaren het ingenieurs-examen afleggen. Het is raadzaam om, van den aanvang af, door getrouw bezoek aan de teekenzalen en laboratoria zich toe te leggen op de beoefening der technische vakken, behoorende tot het propaedeutisch examen. Dit wordt in gedeelten afgelegd en daarbij moet de aspirante blijken geven van technische vaardigheid, die alleen te verkrijgen is door zich, reeds bij het begin der studie, op de technische vakken toe te leggen. De mogelijkheid toch is niet buitengesloten, dat reeds in de eerste studie jaren een gemis aan aanleg voor de studie van ingenieur blijkt en kan men nog bijtijds de technische hoogeschool verlaten en zich voor een ander beroep voorbereiden, eer de doorgebrachte jaren aanleiding zouden zijn om ten nadeele van de betrokkene bij een beroepskeuze te volharden, waarvoor gemis aan geschiktheid is gebleken.

De Minister van Waterstaat stelt jaarlijks gedurende de zomervacantie eenige plaatsen als buitengewoon opzichteres bij de uitvoering der waterstaats- of spoorwegwerken en van landsgebouwen beschikbaar voor aanstaande civiel-ingenieurs.

De afdeling van de studie van de Civiel-ingenieurs heet weg- en waterbouwkunde. Deze naam zegt dus wat de hoofdvakken zijn.

Voor de meisjes zijn feitelijk de bouwkunde, en voor haar, die den praktischen ingenieurskant uit wil, vooral de mechanica, de berekening van gewapend beton, in één woord, alle theoretische vakken, van groot belang, daar daarin voor haar de meeste toekomst ligt.

Aan de hoogeschool zijn het eerst vooral de

werkman te bekwamen, zijn zelfvertrouwen te wekken en hem de voldoening te geven van een onafgebroken werkkingsfeer, méér dan de staat, die het uitgeeft aan liefdadige doeleinden. Is onze liefdadigheid niet dikwijls de boete, die wij betalen voor de zonde tegen hetgeen een gezonde schoolpolitiek voorschrijft, n.l. de kunst en den plicht om te voorkomen en te voorzien?

Een programma voor leiding bij de beroepskeuze schrikt misschien den schuchteren onderwijzer af, die verslaafd is aan de gewoonte om volgens een handleiding te onderwijzen en zijn oogen te sluiten voor de gevolgen. Krachtiger naturen, wier gevoel gewekt is door de treurige statistieken op gebied van onderwijs en maatschappij, zullen de nieuwe betekenis, die dit programma aan het onderwijs geeft, welkom heeten. Dezulken zullen niet aarzelen een bijzondere zorg op zich te nemen voor de velen, die de school vroeg verlaten en lang rond-scharrelen in de wereld om een taak te vinden, waartoe zij niet werden opgeleid.

AJA.

P. S.

Vragen of mededeelingen voor deze rubriek in te zenden aan den Redacteur P. Keuning Op de enveloppe schrijven men: Voor Aja.

KRUISLING.

Hóóg, óp den heuvel, in verblindend licht,
Het druipend hoofd ter naakte borst genegen,
Klambleek, blauw-dooraderd 't lichaam, het
[gezicht

Moede van smart, stille verzwegen.

D'armen wijd-uit, 't hoofd buigende onder 't
[wicht,
't Ondraaglijk wicht van loodzwaar warmte-
[wegen,

Hangt G' aan den kruispaal, hóóg omhoog gericht:
Aan 't vloekhout, Uwten broederen ten zegen . . .

Meedoogloos-strák, de wijde hemel blauwt,
Schrijnend, in Uw kloppend-héete wonden,

Met de felle schroeiing van zijn brandend goud!
Naakt, voor wie, wellustig, dikwerf schonden
's Heeren Wetten, met hun wulpsche zonden,
Hangt Gij — stil te sterven aan het hout . . .

14—3—'19.

HANS BETTINCK.



Marie Antoinette.

Genotzucht. Wie van Marie Antoinette vertelt, moet ook van veel kwaad vertellen.

Doch laten wij niet oordeelen.

Het is de zonde, die door ons oordeel getroffen moet worden, niet de zondares.

En bovendien — iedere zonde heeft haar geschiedenis en als wij die ten volle wisten, dan zou ons oordeel vaak heel anders zijn en vaak minder liefdeloos, doch mee-voelend, mede-lijdend.

Wat is er in het leven van Marie Antoinette veel, dat ons gevoel doet verzachten. Als kind kwam zij aan het diep verdorven Fransche hof. Niemand was daar, die haar steunde, die haar liefdevol raadde. En bij elke minder goede dienst van haar kant waren er tal van vleierende hovelingen, die haar luid prezen en die de zwakke stem van waarschuwing deden verstommen. Is het — zoo beschouwd — niet een wonder, dat de jonge en van nature behaagzieke Marie Antoinette zich nog zóó staande wist te houden?

Daar kwam nog bij, dat haar huwelijk niet gelukkig was. Lodewijk XVI was koel, zelfs vaak koud tegen haar. Hij was o zoo goed, zeker, en o zoo toegevend, het is waar, doch zijn goedheid ging met verregaande onverschilligheid gepaard, zijn toegevendheid kwam meer voort uit zwakheid, dan uit liefde. Zijn koude, bijna gedachtenlooze toegevendheid was pijnlijker voor Marie Antoinette, dan wanneer hij eens heftig tegen haar uitgevallen zou zijn. Nu was het of niets, de Koningin betreffende, hem aanging. Ze leefden naast elkaar voort, zonder eenig geestelijk contact.

En dan was het een groot verdriet voor Marie Antoinette, dat zij lange jaren kinderloos bleef. Het Fransche volk hoopte, wachtte op een troonopvolger en het was zeer teleurgesteld, dat die niet kwam.

Haar innerlijke onbevredigdheid deed haar naar uiterlijke genietingen grijpen, om er niet meer aan te denken, om maar in een roes voort te leven. En aan het Fransche hof wilden alle ondeugden welig tieren, waardoor de goede kiemen in haar hart niet tot uiting konden komen. Doch dat zij ook nog iets anders was, dan slechts een behaagzieke, oppervlakkige vrouw, bleek wel, toen het lijden over

haar kwam. De smart, die haar blonde haar in één morgen wit maakte, deed sluimerende krachten in de koningin wekken, die niemand vermoed had. In de ure der beproeving toonde zij, waarlijk *koningin* te zijn.

Maar nu was alles nog uiterlijke voorspoed en innerlijke leegheid en Marie Antoinette greep naar de beker van het genot en dronk in lange, gulzige teugen. Haar gedachten gingen bijna uitsluitend over bals en opera's en zij bracht vaak haar avonden door in gezelschappen, waar zulk een lichtzinnige toon heerschte, dat op zekeren avond de meeste uitgenoodigde dames zich verplicht gevoelden, om heen te gaan.

Doch Marie Antoinette bleef.

Zij trad zelf als tooneelspeelster op; zij stelde pachtersvrouwen voor, minnaressen en kamermeisjes — en toen zij op zekeren avond vond, dat er niet genoeg toeschouwers waren, liet zij een afdeling soldaten binnen, om hen als bewonderend publiek dienst te laten doen.

Buiten Versailles bezat Marie Antoinette een landhuis, Trianon geheeten, en daar had zij alle etikette op zij gezet. Tot laat in den nacht werden er allerlei kinderachtige spelletjes gespeeld, zooals blindemannetje en dergelijke, terwijl het er vaak zóo luidruchtig toeging, dat de meubelen geheel vernield werden. Toen een vriendin van de koningin zich eens beklaagde, dat zij op zekeren avond niet was uitgenoodigd, antwoordde Marie Antoinette: „Och, ge hebt er niets bij verloren, want er is heelemaal niets kapot geslagen.”

Bovendien was zij zeer verkwistend. Zoo kocht zij bijvoorbeeld een paar diamanten oorringen van 400.000 francs en korten tijd daarna een armband van 250.000 francs. Daar kwam nog bij, dat zij een hartstocht voor het spel begon op te vatten.

Het hazardspel was door de politie in Frankrijk verboden, maar in het paleis werd openlijk en grof gespeeld. Soms bracht de koningin een nacht, den volgenden dag en den daarop volgenden nacht aan één stuk over het groene laken gebogen door. In één keer verloor zij eens 140.000 francs, een Engelschman won bij haar in korten tijd over de drie millioen.

En dat alles in een tijd, dat er in Frankrijk armoede, gebrek geleden werd. Geen wonder, dat er in het volk een luide ontevredenheid oprees. En de laster wist zich van al deze verhalen meester te maken, om ze nog heel wat te vergrooten en de koningin als een monster van slechtheid voor te stellen.

C. A. K.

(Wordt vervolgd.)



PROF. DR. JOH. WESTERDIJK.

Mej. Prof. Dr. Joh. Westerdijk werd in 1917 tot buitengewoon hoogleeraar in de wis- en natuurkunde, voor onderwijs in de ziektekunde der planten, benoemd aan de Universiteit te Utrecht.

Na de H. B. S. te hebben afgehoopen, volgde ze de colleges aan de Universiteit te Amsterdam bij Professor Verschaffelt en Professor Hugo de Vries.

Zij behaalde de acte M. O., studeerde daarna een jaar in München bij Professor Göbel en promoveerde later te Zürich.

Naar Nederland teruggekeerd, werd zij benoemd tot directrice aan het Phytopathologisch Laboratorium Willie Commelin Scholten, een particuliere instelling voor wetenschappelijk onderzoek van plantenziekten. Ook ondernam zij een reis naar Indië, waar ze voor het Buitenzorgfonds een collectie maakte van plantenziekten van Indische cultuurplanten. Na Java en de Bataklanden doorkruist te hebben, bereisde zij Japan en keerde vervolgens naar Holland terug.

Van haar hand verscheen o.m.: *Die Mosaik-Krankheit der Tomaten.*